

ספרי' – אוצר החסידים – ליובאוויטש

התוועדות

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבנ"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

יום ב' דראש השנה, ה'תשל"ו

יוצא לאור לראש השנה, ה'תשפ"ד

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים”

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ושלש לבריאה

שנת הקהל

פתח דבר

לקראת ראש השנה ה'תשפ"ד הבעל"ט, הננו מוציאים לאור התוועדות יום ב' דראש השנה ה'תשל"ו, הנחה בלתי מוגה (תדפיס מתורת מנחם — התוועדויות כרך שמונים ושתים שמכינים עתה לדפוס).

*

בתור הוספה — מכתבים (תדפיס מכרכי אגרות־קודש שמכינים עתה לדפוס).

*

ויה"ר שנזכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

אור ליום כ"ט אלול, ה'תשפ"ג,
שנת הקהל,
ברוקלין, נ.י.

©

Published and Copyright 2023 by
LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 | Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610

info@lahak.org • <http://www.lahak.org>

The Kehot Logo is a registered trademark of Merkos L'inyonei Chinuch.

5783 • 2023

Printed in the United States of America

נדפס בדפוס

CH Print & Ship

478 Albany Ave. Brooklyn N.Y. 11203

(718) 771-5000

נסדר והוכן לדפוס

על ידי חיים שאול בן חנה

בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"

(718) 604-2610

נדפס בסיוע ולזכות יצחק בן לאה וזוגתו רבקה ויקה בת רחל ומשפחתם שיחיו

בס"ד. שיחת יום ב' דראש השנה, ה'תשל"ו.

בלתי מוגה

א. כ"ק אדמו"ר שליט"א נטל ידיו הק' לסעודה.
 צוה לנגן הניגון "אבינו מלכנו", הניגון "אתה בחרתנו", וניגון
 שלש התנועות (דהבעש"ט, הרב המגיד ואדמו"ר הזקן) — ג"פ.
 צוה לנגן ואמר מאמר ד"ה זה היום תחלת מעשיך.

* * *

ב. דובר כמ"פ שכל עניני התורה מדוייקים לכל פרטיהם, ולא רק
 שהענינים עצמם הם בתכלית הדיוק, אלא גם בשייכות לזמנים שנקבעו
 ללימוד ענינים מסויימים אלו, כמו הלכות הרגל, ש"כל חכם .. ידרוש
 לעם בכל רגל הלכות הצריכות לכו ביום .. האסור והמותר כו"י¹, ועד"ז
 בנוגע לפרשיות התורה וההפטרות שמהם יש ללמוד הוראות בנוגע
 לדעות וחובות הלבבות השייכים במיוחד לימים אלו.

ולהעיר שהענינים השייכים לדעות וחובות הלבבות נוגעים כפי
 שנוגע ידיעת האסור והמותר כו' בנוגע למעשה בפועל, ובמדה מסויימת
 הרי זה נוגע עוד יותר — ע"ד מ"ש הרמב"ם² בנוגע לענין התשובה:
 "אל תאמר שאין תשובה אלא מעבירות שיש בהן מעשה .. אלא כשם
 שצריך אדם לשוב מאלו, כך הוא צריך לחפש בדעות .. מן הכל צריך
 לחזור בתשובה, ואלו העונות קשים מאותן שיש בהן מעשה וכו"י³. ועד"ז
 מוכן בנוגע לר"ה, שנוסף על לימוד ההלכות לידע את המעשה אשר
 יעשון, יש ללמוד גם הוראות בעניני דעות וחובות הלבבות מעניני קריאת
 התורה וההפטרה, ולא רק מכללות הענין, אלא גם מפרטי הדברים שבוה,
 שכולם בתכלית הדיוק.

וכיון שזהו ענין שנעשה בציבור, צריכה להיות ההוראה מזה באופן
 המובן לכל אחד מישראל — ע"ד הפשט, ששייך לכל אחד מישראל
 (ולא כמו סוד, דרוש ורמז, שאף שגם הם שייכים לכל אחד מישראל,
 הרי זה יכול להיות גם בגלגול אחר³, משא"כ הלימוד ע"ד הפשט

(1) ראה שו"ע אדה"ז אר"ח סתכ"ט ס"ד. (3) ראה הלי' ת"ת לאדה"ז פ"א ה"ד.
 וש"נ. וש"נ.

(2) הלי' תשובה פ"ד ה"ג.

שמוכרח להיות תמיד). וכמו חלק ההלכה שבתורה (בניגוד לשאר הדעות שאין הלכה כמותן, אף ש"אלו ואלו דברי אלקים חיים"), שכיון שנוגע למעשה בפועל, הרי זה צ"ל אצל כל אחד מישראל, שצריך לידע את המעשה אשר יעשה. ודוגמתו בנוגע לחלק הפשט שבתורה, שהוא כנגד עולם העשי⁵.

ג. בהפטר⁶ יום ראשון של ראש השנה (תחילת ספר שמואל)⁷ מסופר אודות חנה, אשת אלקנה, ותוכן הסיפור, שבתחילה הי' מצב ש"לחנה⁸ אין ילדים"⁹, ואח"כ, ע"י תפלתה (בהיותה בשילה במשכן) נפקדה בכך — שמואל הנביא.

המכוון של קריאת ההפטרה בחגים, כבכל ההפטרות, הוא — ע"ד קריאת התורה¹⁰, מלשון הוראה¹¹ — שיהודי ילמד מזה הוראה בעבודתו בשבת זו ובחג זה.

וכן הוא גם בענינינו: אע"פ שטעם אמירת הפטרה זו בר"ה הוא לפי¹² שחנה נפקדה בר"ה¹³ — כוללת ההפטרה כו"כ הוראות בעבודתו של יהודי בר"ה (וגם כו"כ הוראות בכלל¹⁴);

וכיון שה"עבודה" שהביאה לפקידת חנה — שהיא הנקודה העיקרית של ההפטרה (בשייכותה לר"ה) כנ"ל — היתה תפלתה (בשילה), מסתבר לומר, שהלימוד העיקרי מההפטרה בנוגע לעבודתו של יהודי בר"ה הוא בתפלת חנה [ובפרט ע"פ הדעה שהובאה בשל"ה¹⁵, שגם תפלת חנה היתה בר"ה].

ד. ויובן בהקדם הביאור בסיפור אודות תפלת חנה, שבתחילה

(10) שהרי לכתחילה במקומה באה (אבודרהם סדר שחרית של שבת ופירושה. ועוד).

(11) זח"ג נג, ב. ועוד.

(12) רש"י ור"ן מגילה שם. שו"ע אדה"ז שם.

(13) ר"ה יא, א. וש"נ.

(14) כמחז"ל (ברכות לא, סע"א) כ"מה הלכתא גברותא איכא למשמע מהני קראי דחנה".

(15) מס' ר"ה שלו (ריד, א בהגה"ה). — והוא דלא כדרשת חז"ל (יל"ש עה"פ שם, ג) "ועלה האיש ההוא". וראה שם עה"פ שם, ד) "וייהי היום" שהי' בעת עלי' לרגל.

(4) עירובין יג, ב. וש"נ.

(5) נסמן בלקו"ש חכ"א ע' 36.

(6) מכאן עד סוסי"ב — הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א (באידיש), ונדפס בלקו"ש חי"ט ע' 291 ואילך. במהדורא זו ניתוספו עוד איזה ציוני מ"מ וכמה פרטים מהנחה בלתי מוגה.

(7) מגילה לא, א (ומפטרין בחנה").

טושו"ע (ואדה"ז) או"ח סתקפ"ד ס"ב (ס"ז).

(8) שמואל"א א, ב.

(9) וכבר נתבאר פעם בארוכה (ראה גם תו"מ חע"ח ע' 73. וש"נ) ההוראה מזה — על יסוד תורת הבעש"ט (ראה כש"ט בהוספות סמ"ד. וש"נ) עה"פ "וייהי לפנינה ילדים ולחנה אין ילדים" (מהנחה בלתי מוגה).

חשבה עלי הכהן ל"שכורה" (כיון שתפלתה היתה באופן ש"מדברת על לבה גוי"), והוכיח אותה על זה באמרו "עד מתי תשתכרין גוי"; ועל זה ענתה לו חנה "לא אדוני גוי ואשפוך את נפשי לפני ה'", וכך הלאה — דלכאורה אינו מובן:

(א) איך יתכן שתהי' לעלי הכהן¹⁷ טעות כזו¹⁸ — מן הקצה אל הקצה! במקום להכיר¹⁹ שהיא מתפללת בשפיכת הנפש — חשב שהיא "שכורה"?

(ב) אפילו אם תמצא הסברה לטעותו של עלי²⁰ — עדיין לא מובן, מדוע מסופר²¹ על זה²² בתורה? הרי אפילו "בגנות בהמה טמאה לא דבר הכתוב"²³, עאכ"כ, להבדיל, בנוגע עלי הכהן!

על ישראל (פרש"י שם, ט), שבאותו הזמן היו הם מנהיגי העם. וגם שופט סתם — הרי דיין צ"ל "דן דין אמת לאמיתו" (שבת י"ד, א. וש"נ), שקשור עם עיון במחשבת הנדון (עיי' בתו"ש שם ובב"ב ח, ב).

ולהעיר, דכהנים בכלל שייכים לענין המחשבה, דעבודתם היא בחשאי וברעותא דלבא (זח"ג לט, א), וגם ע"פ נגלה הרי ענינם ש"הובדלו... לעבודת הקרבנות" (רמב"ם הל' כלי המקדש רפ"ד), שמחשבה עיקר בזה, ולשם ששה דברים הזבח נזבח (זבחים מו, ב במשנה), ועד"ו בשאר העבודות.

(20) ראה רש"י (ועוד) שמואל-א שם, יג (יב). מפרשי הע"י ברכות שם. יד אפרים וחכמת שלמה לשו"ע או"ח סק"א. ועוד.

(21) ולהעיר, שאפילו בנוגע לנבואה, שהיא "דבר ה'", איתא בגמרא (מגילה יד, א) שרק "נבואה שנצרכה לדורות נכתבה", ועאכ"כ בנוגע לסיפור [שאף שלאחרי שנכתב בתורה הרי זה נעשה דבר ה', מ"מ, לא נכתב בתור נבואה, אלא בדרך סיפור]. שאם לא ה"י ענין שנוגע לדורות, לא ה"י נכתב בתורה (מהנחה בלתי מוגה).

(22) ומובן, שבשביל סיפור ברכתו של עלי, "לכי לשלום ואלקי ישראל יתן את שלתך אשר שאלת מעמו" (שם, יז) — אין הכרח בהקדמת הסיפור שחשבה לשכורה כו' (מהנחה בלתי מוגה).

(23) ב"ב כקב, א.

16) שמואל-א שם, יג-טו.
17) שגדלה מעלתו ביותר, ובפרט להדעה (בפירוש מ"ש שם, ט) "ועלי הכהן יושב על הכסא" (שה"י כהן גדול (כדלקמן הערה 70)), שעליו נאמר (דברי הימים-א כג, יג) "ויבדל... להקדישו קדש קדשים" — ופשיטא שגם לאחרי מאורע הנ"ל (שהאר"י ימים, כמ"ש שם ב, כב) "ועלי זקן מאד" נשאר כה"ג, והמשיך להכנס ביוהכ"פ לקדש הקדשים בשנים שלאח"ז, כיון שה"י ראוי לכך (שהרי מי שלא ה"י ראוי לכך, היו צריכים להחליפו כו' (ראה יומא ח, ב ובפרש"י), ועכצ"ל שה"י בתכלית השלימות).

ולהעיר גם שבסדר קבלת התורה ממש רבינו נמנה עלי השלישי — כמ"ש הרמב"ם בהקדמתו לספר הי"ד: "עלי מפינחס, ופינחס מיהושע, ויהושע ממשה רבינו". וכבר עמדו במפרשים (ראה המאירי לאר"י (סלוצק, אעת"ר) בתחלתו) על זה שבתחלת הענין כותב הרמב"ם ש"אלעזר ופינחס ויהושע [ומקדים פינחס ליהושע] שלשתן קבלו ממשה... וקבל עלי מן הזקנים ומפינחס" — שעפ"ז ה"י עלי המקבל השני ממש רבינו (מהנחה בלתי מוגה).

(18) ועד שחנה אמרה לו "לא אדוני", "לא אדון אתה בדבר זה כו'" (שמואל-א שם, טו ובפרש"י), שזהו ענין של היפך השבח (מהנחה בלתי מוגה).

(19) להעיר דעלי נתמנה אותו היום שופט

ג) כיון ש"ויחשבה.. לשכורה"²⁴ — מדוע המתין עלי להוכיחה עד שסיימה תפלתה (כפי שמפרש רש"י "ועלי²⁵ שומר את פי"²⁶, לשון המתנה) — הי' לו מיד להפסיקה ולהבטיח שיוציאוה מבית הוי'?

ה. מכל זה מוכח, שעלי לא החשיבה לשכורה במובן הפשוט²⁷, אלא ל"שכורה" בענין התפלה. כלומר: כיון שתפלת חנה היתה באופן ש"הרבתה להתפלל"²⁴ — הרי זו תפלה יתרה על המדה²⁸, שאינה דבר הרצוי²⁹ כשעומדים לפני ה' בבית ה'³⁰ (כדלקמן סי"א);

ותשובת חנה על זה היא — "ואשפוך את נפשי לפני ה'", שכאשר הענין של "הרבתה להתפלל" קשור עם שפיכת הנפש, הרי זה (לא ענין של "שכרות" בתפלה, אלא אדרבה) דרגא נעלית²⁹ בתפלה.

וזוהי גם השייכות של תפלת חנה לר"ה — כיון שהטענה ומענה בין עלי הכהן וחנה אודות אופן התפלה בבית ה', מוסיף הבנה בתוכן הכללי של תפלת חנה ושל כמה תפלות בר"ה, כדלקמן.

ו. בנוגע לתפלות של ר"ה מצינו שני ענינים הפכיים:

ר"ה הוא יום הדין על כל צרכי האדם, הן ברוחניות והן בגשמיות [כמ"ש³¹ "כי חק לישראל הוא משפט לאלקי יעקב": חק לישראל — מלשון³² "הטריפני לחם חוקי" — הוא הדין ומשפט על מזונות (כולל

24) שמואל-א שם, יג.

25) שם, יב.

26) ולהעיר, ש"שומר את פי" פירושו גם שהי' מסתכל ומעיין בתפלתה, ועפ"ז מתחזקת יותר השאלה האמורה, איך יתכן שטעה וחשבה לשיכורה, ולא הבחין שמתפללת בשפיכת הנפש (מהנחה בלתי מוגה).

27) להעיר מסידור (קטז, א), דמ"ש עלי עד מתי תשתכרין הו"ע "שכורת ולא מיין" (ישעי' נא, כו).

28) וזהו שאמר לה "הסירי את יינך מעליך" (שמואל-א שם, יד) — ש"יין" הוא דבר טוב, והראי' שמברכים ומקדשים עליו (שהרי על דבר המזיק אין מברכים), אבל רק כשהוא במדה, משא"כ יתר על המדה, כדאיתא בגמרא (ראה ברכות כט, ב. ועוד) שאז נעשה באופן בלתי רצוי כו' (מהנחה בלתי מוגה).

29) ראה שם לב, ב וברש"י ובתוד"ה כל המאריך שם. וי"ל שקס"ד דעלי הי' דחנה

היתה מצפה שתעשה בקשתה (וצע"ק שם לא, ב: "אל רבש"ע כו", דמשמע שכן הוא באמת). וצע"ק שלא הובאה מעלת המאריך בתפלתו בפוסקים שם. ואולי נכלל במש"כ בטושו"ע שם רסק"ז.

30) אבל אעפ"כ לא הפסיקה עלי באמצע תפלתה, כי, כשרואים יהודי מתפלל להקב"ה — גם אם תפלתו היא באופן של שכרות כו' — חס ושלום להפסיקו בתפלתו! ... ובפרט כשמדובר אודות עלי, שהי' כהן גדול, בדוגמת אהרן שהי' "אוהב את הבריות" (אבות פ"א מי"ב) — בודאי שלא יעלה על דעתו להפסיק יהודי באמצע תפלתו. ולכן הי' רק "שומר את פי", "מצפה מתי תפסיק" (פרש"י), וכשהפסיקה תפלתה, אמר לה "עד מתי תשתכרין גו'", בגלל שרצה להעמידה על הדרך הישרה כו' (מהנחה בלתי מוגה).

31) תהלים פא, ה.

32) משלי ל, ח. לקו"ת ר"ה נד, ד. נה,

כל צרכים) גשמיים³³; ו"משפט לאלקי יעקב" הוא הדין ומשפט על ענינים רוחניים³³ (עד כמה יומשך "גילוי אלקות בנפשו"³⁴); ולכן מבקשים בתפלות של ר"ה על בני חיי ומזוני, וגם על הצלחה בענינים רוחניים.

אבל לאורך גיסא ידוע, שנקודת העבודה (שעיקרה בתפלה) של ר"ה מתבטאת בהכתרת הקב"ה למלך³⁵, ובלשון חז"ל³⁶: "שתמליכוני עליכם" [וכפי שאומרים בתפלת ר"ה "מלוך על העולם כולו בכבודך", "מלך על כל הארץ", ועוד] — שהכתרת המלך וקבלת מלכותו היא דוקא ע"י התנועה של ביטול בתכלית, ע"י שמשעבד את עצמו לגמרי תחת מרותו של המלך, עד שאינו מרגיש כלל את הרצונות שלו³⁷ (וביטול זה מעורר את המלך "לקבל" את ההכתרה).

והרי ענינים אלו הם תרתי דסתרי: בעת העמידה בביטול בתכלית (למלך), אינו בגדר לחשוב (ולבקש) אודות הצרכים שלו³⁸ (שזה שייך רק כשיש לו רצונות) — אפילו בשייכות לצרכים רוחניים, ועאכו"כ בנוגע לבקשות גשמיים (שעליהם הוא עיקר הדין של ר"ה, כמבואר בהגהות מיימוניות³⁹).

(וכידוע מ"ש בתיקוני זהר⁴⁰, שאלו שמבקשים "ביומי דכפורי" על "מזונא סליחה וכפרה וחיי, כתבנו לחיים", הם כמו כלבים שנובחים "הב הב", לפי שהם חושבים על עצמם, ולא על השכינה).

אבל לאורך גיסא, הבקשות על צרכי האדם נקבעו בנוסח התפלה ע"י חז"ל בהסבירם שזהו זמן רצון למילוי הבקשות וכו', ומזה מובן, שבהקשות צריכות להיות לא (רק) מצד קבלת עול — בגלל שהקב"ה

יבקשו ממנו לספק מזונם היום ומחר וכו'; עכשיו הוא זמן ההכתרה, ואין זה הזמן והמקום לחשוב אודות הצורך במזונות וכו' — על זה יחשבו מחר וכו'. ועד"ז בנוגע לר"ה, שבזמן הכתרת הקב"ה למלך, אין מקום לבקש בחדא מחתא עבור "חיים טובים", "ברכה ושלום ופרנסה טובה ישועה ונחמה וגזרות טובות" (מהנחה בלתי מוגהה). (39) ה'ל' תשובה רפ"ג בשם הרמב"ן. הובא בלקו"ת ר"ה נט, ב. (40) ת"ו (כג, א). וראה אר"ת לה"מ ר"פ ויגש. אגדות חז"ל ד"ה אין עומדין (קח, סע"ג). שם בסופו (ד"ה אל תעש). ולהעיר מכש"ט ס"ל בסופו.

סע"ד. ד"ה כי חק תשי" ספ"ז (סה"מ תשי" ע' 15).

(33) ד"ה כי חק שם. ועוד.

(34) לשון הלקו"ת שם נו, א.

(35) ראה בארוכה לקו"ש ח"ד ע' 1145 ואילך. ע' 1354 ואילך. ח"ט ע' 434 ואילך.

450 ואילך. 489 ואילך. וש"נ.

(36) ר"ה טז, סע"א. וש"נ.

(37) ראה ד"ה תקעו תש"א פ"ב (סה"מ תש"א ע' 2). ד"ה יו"ט של ר"ה תש"ג פ"ב (סה"מ תש"ג ע' 7).

(38) ובשביל זה לא צריך להיות בדרגא גבוהה כו' — כמובן בפשטות גם בהכתרת מלך בשר ודם, שכאשר מכתירים את המלך, אין מקום לכך שבשעת מעשה ובחדא מחתא

צוה ליהודי לבקש צרכיו בר"ה, עושה כן (רק) בכדי לקיים את הרצון העליון — אלא באופן שיש לו רצון והרגש בצרכים המבוקשים).

כלומר, מחד גיסא, יש לרצות ולכוון (בחלק זה של התפלה) שהקב"ה יתן לו את צרכיו⁴¹, שלזה יש צורך בהרגשת מציאותו (להרגיש מה שחסר לו); וביחד עם זה צריך להיות חדור במילוי הענין ד"תמליכוני עליכם", שדורש ביטול במילואו, ששולל את מציאותו.

ז. לכאורה יכולים לשאול אותה שאלה גם בנוגע לתפלות של כל השנה כולה⁴²:

בתפלת שמו"ע המתפלל הוא כעומד לפני המלך⁴³, והרי כשעומדים לפני מלך אסור להראות שום תנועה⁴⁴ שמבטאת את מציאותו [ועד שמצינו בגמרא⁴⁵ שאפילו "מחזה במחוג קדמי מלכא" הוא ענין שמגיע עבורו עונש של היפך החיים]; וביחד עם זה קבעו בנוסח התפלה (עבור כל אחד מישראל) י"ב ברכות אמצעיות, שתוכנן — שאילת צרכיו⁴⁶.

אבל יש חילוק גדול בין תפלת ר"ה לתפלות כל השנה:

בכל השנה, לאחרי ההכתרה דר"ה, הקב"ה הוא כביכול כ"מלך" שמנהיג מדינה, ולכן ביטול בני המדינה אל המלך אז הוא באופן שנהרג שישנם המציאות והצרכים וכו' של אנשי המדינה, שאותם מנהיג המלך; ורק בעת העמידה ממש לפני המלך, צריך להיות ניכר שכל מציאות המדינה אינה עצמאית, אלא היא משועבדת אל המלך.

אבל בשעה שצריך להכתיר את הקב"ה למלך, בהיותו עדיין מרומם ומובדל מהנהגת המלוכה, נדרש ביטול גדול ועמוק יותר, ביטול בתכלית, שבו לא נרגש מאומה מלבד המלך עצמו — נשאלת השאלה: כיצד יכולים במצב כזה לבקש מהמלך צרכים אישיים?

1050 הערה 13. וראה גם תו"מ חפ"א ע' 361. וש"נ.

46) ומה גם שזה גופא בא לאחרי הקדמת שבחו של הקב"ה, "מגן אברהם", "מחי' מתים" ו"אתה קדוש" (כמבואר בחסידות גודל העילוי וההפלאה דברכת "אתה קדוש ושמן קדוש"), ומיד לאח"ז — כו"כ בקשות בענינים גשמיים; ובאופן שמברך "ברוך אתה ה' כו", כמבואר באגה"ת (פי"א) שזה מורה ש"אין כאן שום ספק כלל" שהקב"ה ימלא בקשותיו (מהנחה בלתי מוגה).

41) ואדרבה, זהו עיקר מצות עשה התפלה להתפלל לה' כאשר חסר לו איזה דבר וכיו"ב (ראה סהמ"צ להצ"צ שרש מצות התפלה בתחלתו, וש"נ).

42) ראה גם לקו"ש חכ"ג ע' 217 ואילך.
43) ראה שבת י"ד, א. שו"ע אדה"ז או"ח סוסצ"ה. ועיין ברכות לג, רע"א: "עומד לפני מלך מלכי המלכים כו".

44) ראה שו"ע שם סק"ד ס"ב: "עומד לפני המלך — אין לזוז ממקומו".

45) חגיגה ה, ב. וראה לקו"ש ח"ד ע'

ח. והביאור בזה:

כאשר יהודי מבקש על עניניו בר"ה, צריך להיות המבוקש לא בשביל התועלת שלו, בכדי שיהי' לו ריבוי בעניני עוה"ז (או אפילו ריבוי בענינים רוחניים), אלא כהמשך לעבודה ד"תמליכוני עליכם":

כדי שיתקיים הענין ד"מלוך על העולם כולו בכבודך", שבכל העולם תתגלה מלכותו של הקב"ה — הרי זה עיי"ז שיהודי עוסק בעניני עוה"ז ועושה מהם "מכון לשבתו יתברך"⁴⁷.

וכיון שלכל אחד מישראל יש ניצוצי קדושה השייכים לנשמתו והוא (דוקא) צריך לבררם⁴⁸ — להיותם מלובשים בדברים הגשמיים שקבע הקב"ה לחלקו ולעבודתו — לכן מבקש היהודי מהקב"ה שישפיע לו דברים (צרכים) אלו, כדי שעל ידם ימלא את (החלק ב) ענין "מלוך על העולם כולו" השייך אליו.

ונמצא, שגם בבקשת צרכיו דר"ה לא מעורב הרגש מציאות האדם, כיון שהוא מבקש אותם אך ורק בשביל הקב"ה⁴⁹.

ואדרבה — ענין זה בא דוקא מצד תכלית הביטול שעומד בו בעת העבודה דהכרתת המלך:

כיון שבירור הניצוצות שייך וקשור עם עצם הנשמה⁵⁰,

[דכשם שהכוונה ד"נתאווה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים"⁵¹ (שמתמלאת ע"י עבודת הבריורים) מושרשת בעצמותו ית"ש⁵², עד"ז הוא בבני"י (שממלאים כוונה זו בפועל), שעבודה זו קשורה עם עצם נשמתם], ובעצם הנשמה לא שייך כל הענין של רצונות אישיים, להיותה "חבוקה ודבוקה בך .. יחידה לייחדך"⁵³ — הרי מובן, שבקשת צרכיו זו (כדי למלא את הכוונה העליונה) קשורה עם הביטול דעצם הנשמה (שמתגלה בעבודה ד"תמליכוני עליכם").

ט. אך לכאורה יש מקום לשאול:

ענין בקשת צרכיו בר"ה קבעו חז"ל בנוסח התפלה עבור כל אחד

(47) לשון התניא פל"ד.

(48) ראה כש"ט סרי"ח. תורת הבעש"ט

שהובאה לקמן בפנים ס"י.

(49) בלשון הרב המגיד (או"ת שם)

"להשפיע בשכינת עוזה", "בשביל השכינה".

(50) ראה גם לקו"ש ח"ג ע' 825. תו"מ

ח"ל ע' 277. קונטרס ענינה של תורת

החסידות סוס"כ (תו"מ חמ"ה ריש ע' 280).

(51) ראה תנחומא בחוקותי ג. נשא טז.

ב"ר ספ"ג. במדב"ר פי"ג, ו. תניא רפל"ו.

ובכ"מ.

(52) ראה סד"ה אם בחוקותי תרס"ז

(בהמשך תרס"ו ע' תמה [תקפן]).

(53) הושענות דיום ג'.

מישראל באיזה מעמד ומצב שנמצא — והרי ידע אינש בנפשי, שבקשתו על צרכיו הגשמיים (והרוחניים) היא (לא רק כדי שתתמלא הכוונה של הקב"ה, אלא (עכ"פ — גם)) מפני שנמצא ב"מיצר" כפשוטו, ולכן רוצה שהקב"ה ימלא את הצרכים שלו (של האדם) "מידו המלאה כו' והרחבה"⁵⁴. ואדרבה: בזה מתבטאת המצוה, וכמפורש בברכות התפלה, ובה מתבטאת מעלתה⁵⁵ וחידושה של תפלה — שיתרפא החולה וירד הגשם כו'.

בשלמא אם היו דורשים ממנו שבתפלת ר"ה לא יחשוב כלל אודות צרכיו הגשמיים, אלא כל עבודתו תהי' רק בענין "תמליכוני עליכם", לפעול בעצמו קבלת עול מלכותו ית' — לא הי' מקום לקושיא, דכיון שזהו הזמן של "קירוב המאור אל הניצוץ"⁵⁶, מסוגל כל אחד מישראל להתעורר בהזוה עזמית להתקרב אל הקב"ה, ובמילא — לשכוח על צרכיו האישיים, ושיהי' רצונו רק להיות ביחד עם ה"מלך";

אבל איך דורשים מכל אחד מישראל שיהיו בו שני הקצוות ביחד: שיחשוב אודות הצרכים שלו, וירצה שהקב"ה ימלאם, ובה גופא לא יתערבו רגשות ופניות משלו, אלא הכל יהי' בשביל הקב"ה?

י. ויובן זה ע"פ פירוש הבעש"ט⁵⁷ על הפסוק⁵⁸ "רעבים גם צמאים נפשם בהם תתעטף" — שהרעב והצמאון של הגוף לדבר מאכל או משקה באים מזה ש"נפשם בהם תתעטף", היינו, שהנפש רוצה לברר את ניצוצי הקדושה שבמאכל ובמשקה (כיון שניצוצות אלו שייכים אליו, "שהוא (דוקא) צריך לתקן")⁵⁹.

כלומר, שאע"פ שהאדם מרגיש רק את רעבונו הטבעי למאכל מצד הגוף, הרי באמת זהו ה"רעב" של נשמתו לניצוצי הקדושה שבמאכל השייכים אליו⁶⁰.

213. וש"נ) אודות דברי הבעש"ט בנוגע לקטרוג על בני" שהיו ב"קרטשמעס" כו', שכל כוונת השתדלותם להרויח כמה רובלים כו' היא בשביל שיוכל להשיא בתו לת"ח ("נעמען אַ איידים אויף קעסט") וכיו"ב (מהנחה בלתי מוגה).

60) ולהעיר גם מהסיפור הידוע (ראה סה"ש תרפ"ח ע' 20. וש"נ) אודות רבינו הזקן והמלאך, שלאחרי שעסקו בענינים הכי נעלים דיחודא עילאה, אכל רבינו הזקן בייגל עם חמאה כו' (מהנחה בלתי מוגה).

54) נוסח ברכה הג' דברהמ"ז.

55) ראה תניא קו"א ד"ה להבין מ"ש בפרע"ח (קנה, א). וראה רמב"ם הל' תפלה פ"א ה"ב.

56) דרך חיים יג, ריש ע"ד. כא, סע"ב. צא, א. קונטרס העבודה ספ"ה.

57) כש"ט סקצ"ד (כה, ג). וראה מכתב כ"ק מו"ח אדמו"ר (נעתק תוכנו בלקו"ש ח"א ע' 177. תו"מ ח"ט ע' 99. וש"נ).

58) תהלים קז, ה.

59) ולהעיר גם מהסיפור הידוע (ראה כש"ט סקס"ה. וראה גם תו"מ חע"ד ריש ע'

ועד"ז בעניננו: כשיהודי מבקש בר"ה בתחנונים כו' שהקב"ה יתן לו את צרכיו הגשמיים והרוחניים, הנה [אע"פ שבחיצוניות הרי זה לפי שנוגעים לו הענינים דבני חיי ומזוני, והמציאות שלו, הרי] האמת והפנימיות של שפיכת הנפש — ה"רעב" של הנשמה למלא את הכוונה העליונה לעשות מהדברים הגשמיים דירה לו ית'.

ואדרבה: הא גופא שרואים שבנ"י מתעוררים מעומק לבבם באמירת "ונתנה תוקף כו' מי ינוח כו'" יותר מאשר באמירת "מלוך על העולם כולו בכבודך" כו' — הרי זו הוכחה, שכן הוא גם באמיתת הענין. כי, אע"פ שהטעם הגלוי לכך הוא, שבהיותו נשמה בגוף, קרובים אליו עניני עוה"ז ונוגעים ללבו יותר מענינים רוחניים — הנה הטעם הפנימי בזה, לפי שכוונת עצמותו ית' היא (דוקא) בדירה בתחתונים (כנ"ל ס"ח), ובמילא הרי זה נוגע ומעורר גם את איש ישראל בעצמיות נפשו⁶¹; ולכן מתעורר הוא וכו' בבקשות אלו דוקא⁶², שבפנימיות הרי זו ההזזה העצמית של עצם הנשמה למלא את הכוונה העליונה לעשות את העולם דירה לו ית'.

יא. ויש לומר שזהו גם הטעם בעבודה שקבעו לומר את ההפטרות דתפלת חנה בר"ה, ביחד עם דברי עלי הכהן "עד מתי תשתכרין גו'":
טענת עלי היתה, שבשעה שעומדים "לפני ה'" — "לפני קדש

בטובת בני" בגשמיות, החל משנת תע"ב, ר"ת תבוא עליו ברכה, ורק לאחריו כו"כ שנים, בשנת תצ"ד, התחיל הענין בהפצת המעיינות כו'. ועד"ז מצינו אצל רבינו הזקן, כידוע הסיפור (ראה תר"מ שם ע' 357. וש"נ) שהתנה עם חותנו שהנדוניא תהי' ברשותו, שיוכל לעשות בה כרצונו, ונתנה עבור פרנסת בני", ורק אחרי זמן התחיל לעסוק בנוגע לרוחניות של בני".

וטעם הדבר — לפי ש"צדיקים דומין לבוראם" (ב"ר פס"ו, ת. רות רבא פ"ד, ג. ועוד), וכך היתה גם הנהגת הקב"ה, כדאיא בגמרא (פסחים ק"ח, א) בנוגע ל"עשרים וששה דורות שברא הקב"ה בעולמו ולא נתן להם תורה וזן אותם בחסדו", היינו, שתחילה ברא את העולם וזן את ברואיו בחסדו כו', ורק אחרי כ"ו דורות נתן את התורה (מהנחה בלתי מוגה).

61) הקשורה עם העצם שלמעלה, כידוע תורת הבעש"ט (כש"ט בהוספות סקנ"ה ואילך. וש"נ) שהעצם ופשיטות של איש פשוט קשור עם העצם ופשיטות שלמעלה (מהנחה בלתי מוגה).

62) וכמודגש גם בנוגע לחנה — שאלקנה אמר לה "חנה למה תככי .. הלא אנכי טוב לך מעשרה בנים" (שמואל-א שם, ח), ומבואר בזה (ראה סה"ל ול"ת להאריז"ל שמואל-א בתחלתו) ש"עשרה בנים" הו"ע עשר ספירות, ו"אנכי" (ש"טוב לך מעשרה בנים) הו"ע הכתר שלמעלה מע"ס (ראה אוה"ת דרושים לשבועות ע' קכח. ביאורו"ל להצ"צ פינחס ע' תקסז), ואעפ"כ, לא הסתפקה חנה בענינים שלמעלה מהשתלשלות כו', אלא רצונה ובקשתה שיומשך גם בהשתלשלות כו', ועד לבן כפשוטו בגשמיות. ולהעיר גם מהנהגת הבעש"ט (ראה תר"מ חפ"א ריש ע' 286. וש"נ), שתחילה התעסק

הקדשים⁶³ — לא צריך להיות נוגע לו מאומה מלבד עמדו "לפני ה'"⁶⁴; אין מקום כלל להיות מונח בבקשות על ענינים גשמיים, ואפילו לא בבקשה כמו "ונתתה לאמתך זרע אנשים"⁶⁵, ובפרט באופן ד"הרבתה להתפלל"⁶⁶ — שזהו מצב של "שכרות" של רצונותי הטובים, אבל בכל זאת רצונות שלה ("ונתתה לאמתך")⁶⁷; הרצון שלה הוא חזק כל כך עד שאינה שמה לב ("זי כַּאֲפֵט זיך ניט") היכן היא נמצאת, שהיא עומדת "לפני ה'".

ועל זה השיבה חנה⁶⁸ "ואשפוך את נפשי לפני ה'": לא זו בלבד שתפלתה ל"זרע אנשים" אינה ענין של "שכרות" ח"ו ברצונות שלה, אלא אדרבה — זוהי השתפכות של פנימיות הנפש, שדוקא זה שייך למצב של עמידה "לפני ה'", וכמש"נ⁶⁹ "בקשו פני (כיון ש)את פניך ה' אבקש"⁷⁰ — ללא רצון שלה כלל; כל מציאותה היא היותה "חבוקה ודבוקה בך". ובוזה יובן גם שמיד בבקשתה נדרה שאם "ונתתה לאמתך זרע אנשים", אזי "ונתתיו לה' כל ימי חייו"⁶⁵: כל חייו יהיו (לא שלו, אלא) מסורים לקב"ה; כיון שבקשתה ל"זרע אנשים" אינה בשביל עצמה, אלא רק לשמו של הקב"ה⁷¹, שנוגש בנפשה פנימה.

יב. ומזה יש לכל אחד מישראל הוראה בעבודתו ית' בתפלתו

בר"ה:

לא די בכך שפנימיותו של איש ישראל היא כדבעי, אלא הפנימיות

"אינגאַנצן אויסגעגאַסן צום אויבערשטן" ...
 "ניט געבליבן קיין מציאות פאַר זיך" ...
 שכמידי פעם נקטע קולו בבכי (המו"ז).

69 תהלים כז, ח. לקו"ת נצבים מד, ב-ג. שבת שובה סו, ג ואילך.

70 ויש לומר, דזה שעלי לא הרגיש בזה, הוא מפני שענינו של כהן (ולוי) הוא להבדל מדרכי העולם ולעמוד לשרת לפני ה' (רמב"ם הל' שמיטה ויובל בסופן) [ובפרט להדיעה שעלי היה כהן גדול (מדרש שמואל (שוח"ט) ספ"א. רד"ק ורלב"ג שמואל-א שם, ט) — שיושב במקדש כל היום (רמב"ם הל' כלי המקדש פ"ה ה"ז)], ולכן, מצד בחינה זו, שאילת צרכיו ולעמוד לפני ה' הם מצבים הפכים.

71 כמודגש גם בבקשתה גופא — "זרע אנשים", ופי' חז"ל (יל"ש עה"פ) "אנשים חכמים ונבונים וגדולים וצדיקים אמרה (חנה) .. שהם לשמו של הקב"ה".

63 רלב"ג שמואל-א שם, יב.
 64 להעיר מתורת הבעש"ט (כש"ט סצ"ז) עה"פ (תהלים קב, א) "תפלה לעני גו' ולפני ה' ישפוך יחורו".

65 שמואל-א שם, יא.
 66 להעיר מתפלת כהן גדול בהיכל ביום הכפורים (יומא נג, ב) — שהיתה "תפלה קצרה" (שם נב, ב — במשנה).

67 ומ"ש (שם, יג) "רק שפתי נעות וקולה לא ישמע" — י"ל שאין זה ההוכחה שהיא שכורה, כי אם: א) זה מורה על גודל השכרות שלה (בהתפלה על עניני עולם הזה), עד שרק "שפתי נעות גו"ם. (ב) כן צריך להיות — כדאיתא בברכות (לא, סע"א).

68 כ"ק אדמו"ר שליט"א דיבר בהתרגשות גדולה, בהטעימו את הפסוקים "לא אדוני אשה קשת רוח אנכי ויין ושכר לא שתיתי", "איך בין ניט שיכור", "ואשפוך את נפשי לפני ה'",

צריכה לבוא בגלוי. ולכן, בשעה שיהודי עומד בר"ה לבקש מהקב"ה על צרכיו הגשמיים, או אפילו הרוחניים — ישנה בחינת "עלי הכהן" שבנפשו, הטוענת אליו: "עד מתי תשתכרין"! מה מקום עתה למחשבה אודות עניני עוה"ז וצרכים אישיים, בזמן כזה של הכרת המלך!

ואעפ"כ, צריך לבקש על ענינים אלו, דאדרבה — זה גופא מעורר את המענה⁷² של חנה, שאצל כל אחד מישראל, אפילו מי שלעת-עתה חושב אודות צרכיו בשביל עצמו, הרי (הפנימיות של) בקשתו היא — "ואשפוך את נפשי לפני ה'", השתפכות של פנימיות הנפש, שהיא "חבוקה ודבוקה בך", דבר אחד עם עצמותו ית'⁷³.

וכשם שהמענה של חנה תירץ לגמרי טענת עלי, ואדרבה, עלי הסכים עמה, ועד שנתן לה ברכתו (והבטחתו): "ואלקי ישראל יתן את שלתך"⁷⁴ אשר שאלת מעמו"⁷⁵ — כך ממלא הקב"ה⁷⁶ את בקשתו של כל אחד מישראל, לשנה טובה ומתוקה, כפשוטה⁷⁷ — בטוב הנראה והנגלה, בבני חיי ומזוני (ובכולם) רוויחי.

*

זמן התפלה לפי השעון: כך וכך רגעים לברכות ק"ש, כך וכך רגעים לק"ש, וכך וכך רגעים לתפלת שמרע (מהנחה בלתי מוגה).

(74) חסר א', בדוגמת מ"ש בנוגע לר"ה: "מרשית השנה", חסר א' (עקב יא, יב ובבעה"ט) — מהנחה בלתי מוגה.

(75) ראה הערה 22.

(76) ובאופן ש"הוי' יחתו מריביו" (שם ב, יו"ד) — שכללות הענין ד"מריביו" שייך רק למטה, מצד ההעלם וההסתר כו', ואעפ"כ פועלת עבודת בני"ש יחתו מריביו", ולכן צריך הקב"ה ליתן לו כל צרכיו, כדי שיוכל להתעסק ולפעול הענין ד"הוי' יחתו מריביו", ועד למ"ש בסיום ההפטרה: "ויתן עוז למלכו וירם קרן משיחו" (מהנחה בלתי מוגה).

(77) כולל גם — שההמשכה אינה נשאת ברוחניות בעולם העליון [ועד שלפעמים יש צורך בענין ש"אדם נדון בכל יום" (ר"ה טז, א) בנוגע להמשכת וירידת ההשפעה למטה, כמבואר בארוכה בקונטרס ומעין (סוף מאמר יז ואילך)], אלא נמשכת למטה בגשמיות באופן ד"עד מהרה ירוץ דברו" (תהלים קמו, טו. וראה לקו"ת ס"פ קרח), ובפרט מצד ענין הכרת הקב"ה למלך, שאז הסדר הוא

(72) להעיר מהידוע במעלת תלמוד בבלי לגבי תלמוד ירושלמי (ראה תו"מ חע"ז ע' 174. וש"נ) — דוקא בגלל היותו לאחרי הקושיות והשקו"ט ד"במחשכים הושיבני" (איכה ג, ו. וראה סנהדרין כד, א), ודוגמתו בנו"ד, שיש עליו מיוחד בעבודת כל אחד מישראל באופן שתחילה ישנה אצלו הטענה "עד מתי תשתכרין", ולאח"ז בא המענה ד"ואשפוך את נפשי לפני ה'" (מהנחה בלתי מוגה).

(73) ומצד ענין זה — אין נפק"מ מהי בקשתו בתפלה (שלכן לא שאל עלי את חנה מה ביקשה בתפלתה), אם זו תפלה ובקשה של "ראשיכם שבטיכם" או של "חוטב עציך" ו"שואב מימין" (ועד"ו בנוגע לחילוקי דרגות אלו כפי שהם בכל אחד מישראל גופא); אם הוא מתעורר ובוכה באמירת "מלוך על העולם כולו בכבודך", או כשמבקש "על ישראל עמך כו' ועל מלכות בית דוד משיחך", "צמיחת קרן לדוד עבדך", או שמתעורר ובוכה באמירת "אבינו מלכנו כתבנו לחיים טובים וכו'"; במעמד ומצב ד"ואשפוך את נפשי לפני ה'" — לא שייך לומר שישנו זמן מסויים שבו אין מקום לבקשה על ענינים גשמיים!... וכשם שלא שייך למרוד ולהגביל את משך

יג. יש הוראה נוספת מתפלת חנה — שביקשה "ונתת לאמתך זרע אנשים"⁶⁵, שפירושו, ילדים שיתחנכו בדרך התורה.

וזהו גם הפירוש במ"ש⁷⁸ "עד עקרה ילדה שבעה ורבת בנים אומללה" — כמדובר פעם בארוכה⁷⁹ שאין הכוונה שהבנים של פנינה נחסרו ח"ו, אלא שעזבו את דרכה של פנינה ועברו לילך בדרכה של חנה. וענין זה בא בהמשך להמדובר לאחרונה בנוגע להשתדלות בענין החינוך — שאותם ילדים שעד עתה לא קיבלו חינוך הכשר, יש להוציאם מהחינוך שמקבלים, ולהעביר אותם לחינוך ע"פ תורה.

וכללות ענין החינוך הוא באופן שההתחלה היא אמנם עי"ז שמבטיחים ממתקים וכו'⁸⁰, אבל סוף סוף מכניסים אותו לחינוך של תומ"צ באופן שנעשה יהודי ש"כל הימים .. הוא שאול לה"⁸¹. — הוא יכול להיות אמנם סוחר שעוסק בעניני העולם, אבל כשמחנכים אותו לחשוב תמיד אודות הקב"ה, הרי זה באופן ש"כל הימים .. הוא שאול לה", כי, במקום שמחשבתו של אדם שם הוא נמצא⁸², וכיון שחושב אודות הקב"ה, הרי הוא נמצא בד' אמותיו של הקב"ה.

יד. ולפני ענין החינוך — הנה כדי להבטיח שהילדים (שאותם יצטרכו לחנך) יולדו באופן המתאים, צ"ל הענין של טהרת המשפחה; וכן צ"ל הזהירות בכשרות המאכלים, שזהו ענין שנוגע לתכונות וטבע של הנולדים כו'; וכן צ"ל הענין של הדלקת נרות שבת ויו"ט שמאירים את הבית היהודי.

והרי ג' ענינים אלו הם המצוות ששייכים במיוחד לנשי ישראל, וכידוע הרמז בשם "חנה" (שאודותה מסופר בהפטרה של ר"ה), ר"ת חלה (ענין הכשרות) נדה הדלקת הנר⁸³,

וזהו גם ר"ת "החן"⁸⁴ — שכן, אף שנאמר⁸⁵ "שקר החן גו'", הרי כבר נתבאר⁸⁶ שזהו ע"ד המבואר בפ"י הכתוב⁸⁷ "אל יתהלל חכם בחכמתו

(82) ראה כש"ט בהוספות סמ"ח. וש"נ.

(83) מג"ע עה"ת פ' שלח (ד"ה ג' מצוות יז, ד) — בשם הגהות מיימוניות (בסו"ס זרעים (בסופן)).

(84) מג"ע שם.

(85) משלי לא, ל.

(86) ראה גם שיחת יום ב' דר"ה דאשתקד

ס"י (תו"מ חע"ח ס"ע 16 ואילך). וש"נ.

(87) ירמי' ט, כב.

ש"הנחה למדינות עשה" (כמוכא בכ"מ בנוגע לר"ה (ראה גם שיחת יום ב' דר"ה תשט"ו בסופה (תו"מ ח"ג ע' 13). וש"נ)), ולכן בודאי שלא מתחשבים עם דברים המעכבים וכו', ונמשכת ההשפעה למטה בגשמיות כו' (מהנחה בלתי מוגה).

(78) שם ב, ה.

(79) ראה גם תו"מ שבערה 9. וש"נ.

(80) ראה

(81) שם א, כח.

.. גבור בגבורתו .. עשיר בעשרו כי אם בזאת יתהלל המתהלל השכל וידוע אותי", ש"אל יתהלל גוי" בחכמה גבורה ועשירות בפני עצמם, אבל כאשר ישנו הענין ד"השכל וידוע אותי", אזי יתהלל המתהלל גם בחכמה גבורה ועושר; וכן הוא הפירוש במ"ש "שקר החן והבל היופי אשה יראת ה' היא תתהלל", שרק חן ויופי בפני עצמם הם שקר והבל, אבל "אשה יראת ה'", "היא תתהלל" גם ב"חן" ו"יופי", כיון שיש בהם מעלה, שהרי "אין האשה אלא ליופי"⁸⁸, וכן מצינו שצ"ל "חן אשה על בעלה"⁸⁹ [ובפרט ע"פ הידוע⁹⁰ גודל מעלת החן עוד יותר מאשר יופי], אלא שהחן והיופי צריכים להיות קשורים עם יראת ה'; וזהו גם הרמז בר"ת "החן": הדלקת הנר חלה נדה — שע"י ג' מצוות אלו נעשה אמיתית ענין החן. ועי"ז בונים בתים בישראל, בתי כהונה ולוי' ובתי מלכות⁹¹, כפי שיהי' בגאולה העתידה, שתבוא ע"י עבודתנו עתה, כדאיתא בתניא⁹² שכל הענינים דלעתיד לבוא תלויים במעשינו ועבודתינו כל זמן משך הגלות. וזוכים מיד לכתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה, והיינו, שאין צורך להמתין כו', אלא מיד בר"ה ישנה לא רק הכתיבה טובה [שלכן אין לומר "לשנה טובה תכתב" ביום שני של ר"ה אחר חצות היום לפי שכבר נגמרה הכתיבה של ר"ה⁹³], אלא גם החתימה טובה, כדברי הגמרא⁹⁴ ש"צדיקים גמורין — ו"עמך כולם צדיקים"⁹⁵ — נכתבין ונחתמין לאלתר לחיים". ועד שכבר בערב ר"ה "לובשים לבנים ומתעטפים לבנים .. לפי שיודעין שהקב"ה יעשה להם נס"⁹⁶ — שבודאי זוכים בדין, והקב"ה נותן להם שנה טובה ומתוקה בכל הענינים, בבני חיי ומזוני ריחי.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה לנגן ניגון הכנה, ניגון רבינו הזקן בן ד' הבבות (בבא הד' — פ"א), "ניע זשוריצי כלֶאָפּצי", וניגון אדמו"ר מהר"ש. לאחרי ברכת המזון, תפלת ערבית והבדלה — נתן כ"ק אדמו"ר שליט"א בידו הק' לכל הנאספים מ"כוס של ברכה".

טרם צאתו התחיל לנגן הניגון "הושיעה את עמך".]

93 ראה שו"ע אדה"ז או"ח סוסתקפ"ב.

וש"נ.

94 ר"ה טז, ב.

95 ישעי"ס, כא. וראה סנהדרין ר"פ

חלק.

96 טואו"ח סתקפ"א.

88 תענית בסופה.

89 סוטה מז, א.

90 ראה גם לקו"ש ח"ה ס"ע 45 ואילך.

91 ראה פרש"י שמות א, כא. נתבאר

בלקו"ש חכ"א בתחלתו.

92 רפל"ז.

הוספה

כח' אלול תשי"ב

שלום וברכה

באתי בזה לברך אותו ואת כל בני משפחתו שי' בחתימה טובה וגמח"ט
לשנה טובה ושנת גאולה וישועה

מצילום כתי"ק. — אגרת זו נעתקה במכונת כתיבה, ע"פ הוראת רבינו, בכמה עותקים,
ונשלחה — על נייר המכתבים של המל"ח — אל:

(1-2) מה"ר שלמה אהרן קאָזאַרנאַווסקי* ומהר"י [=מה"ר ישראל] דזיקובסאָהן^ב —
שניהם, כנראה, בתואר (שנרשם בשולי נוסח האגרת): כבוד הנעלה ונכבד אי"א ווי"ח עוסק
במלאכת ד' חוי"נ וכ"י מהר"י שי' ;

(3) כבוד ידידנו הנכבד והנעלה אי"א עסקן צבורי וכ"י מר יצחק שי' שטרעל — העו"ד
של המל"ח ;

(4-5) ידידנו הווי"ח אי"א ובעל פעלים נוי"מ וכ"י הרמ"מ [=ה"ר מנחם מענדל] שי' קונין,
והתנו — כבוד הנעלה אי"א בעל מדות תרומיות וכ"י מהור"נ [=מהר"ר נחום] שי'
ליעבערמאַן ;

(6) דר. שטערן^ג ;

(7) אולמאַן^ד ;

(8) ידידנו הווי"ח אי"א חוי"ב נבון ומשכיל וכ"י הרה"ח מהר"י [=מה"ר יוחנן] שי'
גאַרדאַן^ה.

— יצויין כי הנמענים 1-5, 8 דלעיל הם המה חברי הנהלת (ועו"ד) המל"ח אשר הוזמנו
לאסיפת המנהלים הראשונה של המל"ח שנקבעה ליום כ"ו תשרי תש"ג — פחות מחודש ימים
לאחר כתיבת אגרת זו — בנוכחות כ"ק אדמו"ר מהור"י צ"נ, רבינו והמוזכיר רחמ"א חדקוב
(ראה ספר "הוצאת ספרים קה"ת" — כפר חב"ד, תשע"ג — ע' 49 ואילך).

באתי בזה לברך: תחלה נרשם: לקראת השנה הבאה עלינו לטובה, הננו מברכים —
ולאחמ"כ העביר רבינו קולמוס על תיבות אלו, וכתב (כבפנים). — וראה להלן הערה הבאה.
בחתימה טובה וגמח"ט: תחלה נרשם: בכתובה וחתומה טובה — ולאחמ"כ העביר רבינו
קולמוס על תיבת "בכתובה", ותיקן והוסיף (כבפנים). — ואולי שינויים אלו (שבהערה זו
ושלפני) נעשו לאחר-זמן עבור אלו הנמענים שהאגרת נשלחה אליהם בעשי"ת.

(א) אגרת נוספת אליו — אג"ק ח"א אגרת כא.

(ב) אגרות נוספות אליו — אג"ק ח"ב אגרת רסח, ובהנמטן בהערות שם.

(ג) אולי הכוונה לדר. דוד שטערן, מנהיגה הרוחני של "ישראל הצעיר" — ניו־יאָרק. ראה אגרות

אליו — אג"ק אדמו"ר מהור"י צ"ח אגרת א'תקנט (ע' טז ואילך), ובהנמטן בהערות שם.

(ד)

(ה) אגרות נוספות אליו — אג"ק ח"ז אגרת ו'רסח, ובהנמטן בהערות שם.

ומאחלים לו שיוסיף אומץ בעבודתו על שדה חנוך בני ובנות ישראל על
טהרת הקודש, בהצלחה מרובה.

מוסג"פ עקז' מהספור The Soldier שהו"ל זה עתה. ובודאי יודיענו אם
לשלוח לו עוד ממנו

לאלתר לתשובה — לאלתר לגאולה

מ ר כ ז לעניני חנוך

— — — — —

הרב מנחם שניאורסאהן

יו"ר ועד הפועל

ב

[שלחי אלול, ה'תשי"ב:]

שלום וברכה!

במענה על ברכתו לשנה החדשה הבע"ל הנה המברך יתברך הוא וב"ב שי'
בברכות מאליפות למעלה מעלה.

והנני מאחל לו שיוסיף אומץ בעבודתו על שדה חנוך בני ובנות ישראל על
טהרת הקדש בהצלחה מרובה.

לאלתר לתשובה — לאלתר לגאולה

הרב מנחם שניאורסאהן

יו"ר ועד הפועל

בהצלחה מרובה: תחלה נרשם: מעלה מעלה — ולאחמ"כ הועבר קולמוס על תיבות אלו,
ונכתב (ע"י המזכיר רחמ"א חדקוב — כפנים). — וראה לקמן אגרת הבאה.
עקז': = עקזעמפלאר (עותק).
מהספור The Soldier: = החייל: הרפתקאותיו של ילד יהודי בצבא הצאר (ברוקלין, תש"ב).

ב

נכתבה על נייר המכתבים של המל"ח. ונשלחה, כנראה, לכו"כ מהעוסקים בשדה החנוך.
המברך יתברך: ראה סוטה לח, ב. ירושלמי ברכות ספ"ח (הובא בתור"ה ואברכה — חולין
מט, א). וראה לקו"ש ח"ה ע' 422 ואילך. וש"נ.

ג

ח תשרי תשי"ח

לועד הסניפי וכו'

שלום וברכה.

במענה על מכתבם מכ"ה אלול.

(א) כותב אני להרד"ב שישלח לכם סי' תהלת השם השלם מאתיים ויקבעו מחירים ס"עה סענטים.

(ב) להר"י... ימסרו שכספו יקבל תומ"י כשתגיעני ידיעה מהרד"ב שקבל ממנו וכמה, ואני אחראי.

(ג) נודעתי שיש מיסדים ביה"ס למורות במחנם וחבל במאד מאד שעיי" לא עשה זאת הועד וה"ז רא"י מוכרחת שאפשרי דבר זה ויהי ג"כ תלמידות וכו' וכו', וכנראה הסיבות שאחרי כל האריכות השיחות של כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א בגודל ענין החנוך הבנות, ונותן ע"ז מזמנו ויגיעו ככל דרישת הדבר

ג

לועד הסניפי וכו': לבתי הספר בית רבקה ולצרכי הדפסה באירופא. אגרות נוספות אליהם — אג"ק חכ"א אגרת ז'תתטו. הנדפס בקונטרסים שי"ל לש"פ ויגש, ש"פ אמור, ש"פ מטו"מ — תשע"ב; ש"פ וישב תשע"ג; ש"פ ויקרא תשע"ד; ש"פ ויקרא, תזו"מ — תשפ"ג. ועוד. כותב אני להרד"ב [= להר"ר דוד בראוואזאן*] שישלח לכם כו': אג"ק ח"ב אגרת רצו (ס"ג). ויקבעו מחירים ס"עה סענטים: ראה עד"ז אג"ק שם אגרת שו (ס"ב): "יקציב המחיר בשביל האיזורים** לכה"פ ששים סענט, ובשאר אירופא לכה"פ שבעים וחמשה סענט". שכ (ס"ד): "באיזורים.. ששים סענט (בפאריז עה)".

השיחות של כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א בגודל ענין החנוך הבנות כו': ראה — לדוגמא — לקו"ר ח"ג בסופו (תקעא, ב ואילך). ובכ"מ. וראה עד"ז אג"ק ח"ו אגרת א'תשסז (ס"ט) — "זה מכבר כתבתי ע"ד העדר ההתפתחות של הבית ספר לנערות.. ואף שמובן אצלי היחס הקר לכ"ז מאנ"ש שי' כי לא הורגלו בשימת לב מיוחדת לחנוך הבנות.. אבל אנו אין לנו אלא הוראת נשיאנו כ"ק מו"ח אדמו"ר, שעוד בהיותו בריגא התחיל להתענין ביותר בחינוך הבנות, ובפרט משנת ת"ש שם לבו הק' בזה ביותר ויותר, והשקיע ממרצו וכחותיו הנעלים בענין זה עוד הרבה יותר מאשר נודע בגלוי. וזהו הוראה בשבילנו על דרישת שעה זו כו'". ח"ג אגרת ד'תרלא (ס"א) — "ענין בית הספר לנערות, מוכרח הוא ביותר וביותר, ולפלא גם הספיקות בזה — לכל אלו שמתבוננים בשיחות כ"ק מו"ח אדמו"ר צוקללה"ה נבג"מ ז"ע ובכמה ממכתביו, שעשיריות פעמים הדגיש את ההכרח דחינוך הבנות, עכ"פ לא פחות מחינוך הבנים, וד"ל". ח"ד אגרת ד'תתקיא (וואָס איר שרייבט בנוגע צו דער בית רבקה.. איז קענטיג פון דעם, אַז איר, און ליידער אַ גרויסער טייל פון אנ"ש שי', האָבען זיך ניט אַריינגעטראַכט לע"ע אין די רייד פון כ"ק מו"ח אדמו"ר צוקללה"ה נבג"מ ז"ע, וועלכע

(* שנסק בהדפסת ספרי קה"ת במדינת אשכנז (טביבות מיונכען).

** הם איזורי הכיבוש במדינת אשכנז.

מבלי התחשב [ע] כמה מניעות ועכובים, הנה אחכ"ז לא נקלט אָפּגעלייגט הדבר אצלם ומביטים ע"ז כעל ענין טפל ומהיכא תיתי, וע"ד הצחות יש להעיר מהא דיסוד תחלת וראש השנה הוא דוקא בנין ספירת המל'.

מוסג"פ ג' מאמרי דא"ח והם לזכות בו את הרבים.

בברכת חוגמח"ט

הרב מנחם שניאורסאן

מוסג"פ מכ' להרד"ב שי' ות"ח על הטרחה בשילוחו אליו.

ד

[אלול, ה'תשכ"ב]

[״מחדש חשון אי"ה״ –] האומנם חדש השביעי דוקא – פטור מלימוד נגלה

ופנימיות!?

זיינען געזאָגט געוואָרען מערערע מאָל, און וועלכע זיינען טיילוואַיז קאָפּירט און אויך געדרוקט בהנוגע די לעבענס וויכטיקייט פון חינוך הבנות, אידישער חינוך בכלל און חינוך חסידותי ביחוד כו"ו. ובכ"מ. וראה גם ״רשימות״ חוברת ל. וראש השנה . . בנין ספירת המל': ראה פּע"ח שער ר"ה. ובכ"מ.

ג' מאמרי דא"ח: הראשונים דמשך ר"ה תש"ח (מאמרי ד"ה: עלה אלקים בתרועה – ליל ב' דר"ה; זה היום תחלת מעשיך – יום ב' דר"ה; שיר המעלות ממעמקים – ש"ת). נדפס לאח"ז בקונטרס קכ (קונטרס חודש תשרי), ולאח"ז בסה"מ תש"ח בתחלתו.

ד

מצילום כתי"ק, על גלין מכתב-דו"ח להמזכירות – ״דו"ח מחדש אלול תשכ"ב״ – בו כותב א' מחברי כולל האברכים שע"י המזכירות (שנוסד שנה זו*):

היות שזהו החדש הראשון שהתחלתי להסתדר פה בכלל, הן בעניני גשמיות והן בעניני רוחניות, והייתי טרוד למאד, בגלל זה לא הספקתי ללמוד בסדר מסודר, והי' אצלי בחי' חטוף ולמוד (איך האָב אַרײַנגעכאַפּט וויפּיל כ'האָב געקענט). למדתי יו"ד סי' צ"ח, וגמרא לא התחלתי, וכדעתי להתחיל בזה מחדש חשון אי"ה. ודא"ח למדתי בהמשך תרס"ו, כשהי' לי זמן, בערב.

והנני מקו' שמחדש חשון אתחיל ללמוד בסדר. אי"ה.

עוד, השתתפתי בהגדת דברי תורה לפני אברכים יושבי הכולל.

לכותבו ״ובדעתי להתחיל בזה מחדש חשון אי"ה״ – הקיף רבינו יתבות ״מחדש חשון

אי"ה״, וכתב (כבפנים).

(* ראה ״שלשלת היחס וראשי פרקים מתולדות בית רבינו״ (היום יום״ בתחלתו) – שנת

לעילוי נשמת
הרה"ח עוסק בצ"צ וכו'
ר' **מרדכי אהרן חיים** ז"ל
בהרה"ח וכו' ר' **אליעזר** ז"ל
אבערלאנדער
נפטר כ"ט אלול, ה'תשי"ע
ת' נ' צ' ב' ה'

נדפס על ידי ולזכות משפחתו שיחיו